

ЗАКЛЮЧИТЕЛЕН ДОКУМЕНТ

На Конференцията на тема „Правата на човека и културното наследство“, проведена в чест на 60-ата годишнина от приемането на Всеобщата организация на правата на човека

София, 27 ноември 2009 г.

Участниците в Конференцията:

- Имат предвид значението на валидните до днес принципи и дух на *Всеобщата декларация за правата на човека* (1948 г.) за развитието на демократичните общества;
- Подчертават актуалността на *Декларацията на ИКОМОС за правата на човека и културното наследство*, по случай 50-ата годишнина на Всеобщата декларация (Стокхолм, 1998 г.);
- Подчертават значението на баланса между правата и отговорностите на всеки по отношение на наследството, дефинирани в *Рамковата конвенция за стойността на културното наследство за обществото* на Съвета на Европа (Фаро, 2005 г.).

Участниците в Конференцията изразяват безпокойството си от някои страни на днешното състояние в тази област, а именно:

- Все още не е ратифицирана от България *Рамковата конвенция на Съвета на Европа за стойността на културното наследство за обществото* (Фаро, 2005 г.), което лишава националната система за опазване от важен методически инструмент;
- Съществуват несъвършенства в *Закона за културното наследство*, във връзка с правата на човека в тази област: липсата на достатъчен баланс между права и задължения по отношение на културното наследство; преобладаващият забранителен характер на Закона, без достатъчно стимули за хората във връзка с наследството; липсата на мерки за защита на пейзажа и културните пътища, на идентичността на средата и на автентичността на материалните културни ценности; неуредените възможности за договорна защита за постигане на съгласие между интересите в процеса на опазване и др.;
- Силно ограничени са възможностите за достъп до знания за културното наследство в някои от съществуващите официални информационни архиви (например Националният документален архив на недвижимото културно наследство), които са централизирани, трудно достъпни и без използването на възможностите на Интернет;
- Съществува почти пълна липса на устройства, улесняващи достъпа на лица в неравностойно положение до културните ценности;
- Съществува силен недостиг от правила и режими, които хармонизират частните и обществените интереси в защитените зони с културни ценности;
- Силно ограничени са възможностите на доброволните граждански сдружения да участват в процеса на вземане на решения за съдбата на културните ценности;
- Все още не е уредена собствеността на редица защитени територии с културни ценности;
- Относително ниско е нивото на развитие на културния туризъм, който сега не осигурява достатъчно правото на човека за устойчиво ползване на културното наследство;

- Напълно нерегулирани са въпросите, свързани с интелектуалното право в областта на нематериалното културно наследство;
- В съществуващата в момента законова база, отнасяща се до нематериалното културно наследство не е отредено дължимото внимание.
- Неуредени са въпросите около защитата на българските културни ценности в чужбина и др.

Като имат предвид посоченото по-горе, участниците в Конференцията:

1. Препоръчват на Народното събрание на Република България да ратифицира *Рамковата конвенция за стойността на културното наследство за обществото* на Съвета на Европа (Фаро, 2005 г.) като необходим документ, отговарящ на съвременната представа за правата и отговорностите по отношение на културното наследство.
2. Предлагат на Министерството на културата в работата по новите изменения на Закона за културно наследство да бъде обърнато специално внимание върху защитата на правата на човека по отношение на културното наследство, а именно: създаването на балансирана и гъвкава система от права и задължения по отношение на културното наследство, с достатъчно стимулиращ характер, която регламентира отговорностите на различни равнища и правилата на партньорство между различните участници в процеса на опазване с оглед хармонизирането на техните интереси; защитата на носителите на нематериалното културно наследство – общностите, групите и в отделни случаи – индивидите; осигуряване на свободен достъп на хората до наследството; създаване на възможности за участие на гражданските общности в процеса на вземане на решения за съдбата на наследството; необходимостта от мерки за защита на автентичността на културното наследство, респективно - на правото на човека на истина за културното наследство; развитие на възможностите на хората за устойчиво използване на културното наследство, като ресурс за качество на живот и устойчиво развитие и др.
3. Препоръчват на Министерството на културата: да ускори регламентирането на обема и съдържанието на плановете за опазване и управление с режими, които могат да координират различните интереси в защитените територии; да ускорят усъвършенстването на информационните архиви за наследството с помощта на новите технологии, за да бъде улеснен достъпът на хората до знания за културното наследство, включително в Интернет; да осъществи ефективни връзки и икономически взаимоотношения между *култура и туризъм*, чрез създаване и прилагане на стратегия и правила за културен туризъм и др.
4. Препоръчват на Министерството на образованието, младежта и науката и Министерство на културата да адаптират учебните програми в училищата към необходимостта от повишаване на познанията и чувствителността на децата и младежите към опазването на културното наследство;
5. Оценяват положително приноса на организаторите на Конференцията: Национална комисия за ЮНЕСКО, Министерство на културата, Университет по архитектура, строителство и геодезия и Асоциация за културен туризъм, както и резултатите от Конференцията, като успешно развитие на проекта HERITAGE: ESPRIT, стимулиращ партньорството между различни сектори, свързани с културното наследство.

София, 27.11.2009 г.